

VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY
UNIVERSITY ST. GALLEN
UNIVERSITY OF FRIBOURG

**CONTRIBUTIONS
TO THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
«THE CURRENT RUSSIAN-UKRAINIAN WAR:
SOCIO-HISTORICAL REALITIES AND PROSPECTS»**

Vinnytsia, 15 March 2024

Konstanz
2024

*Recommended for publication
by the Academic Council of the Faculty of History and International Relations
of Vasyl' Stus Donetsk National University
(Minutes No. 1 of August 23, 2024).*

The Current Russian-Ukrainian War: Socio-Historical Realities and Prospects: Proceedings of the International Conference (Vinnytsia, March 15, 2024) / Edited by R. O. Lytvynenko. Konstanz, 2024. 250 pages.

This collection contains the contributions presented at the international scientific conference "The Current Russian-Ukrainian War: Socio-Historical Realities and Prospects", initiated by the University of St. Gallen (St. Gallen, Switzerland), the University of Fribourg (Fribourg, Switzerland), and Vasyl Stus Donetsk National University (Vinnytsia, Ukraine). The conference, held on March 15, 2024, was a result of Swiss-Ukrainian cooperation and focused on the transformations in Ukraine following Russian aggression in 2014, as well as the full-scale war that began in February 2022. The event brought together scholars from Ukraine, Switzerland, Germany, Poland, Slovakia, and Moldova.

Editorial Board

Editor-in-Chief:

Roman Lytvynenko, Doctor of Historical Sciences, Professor, Vasyl' Stus Donetsk National University.

Editorial Board Members:

Yuliia Soroka, Doctor of Sociological Sciences, Professor, V. N. Karazin Kharkiv National University; Research Fellow, University of Fribourg.

Volodymyr Kipen, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor, Vasyl' Stus Donetsk National University.

Olha Zubko, Candidate of Historical Sciences, Vasyl' Stus Donetsk National University.

Olha Marmilova, Candidate of Historical Sciences, Vasyl' Stus Donetsk National University.

Yevheniia Pshemytska, Candidate of Historical Sciences, Vasyl' Stus Donetsk National University.

UDC 94:355.48((470+571):(477))'06"2014/..."

© Vasyl' Stus Donetsk National University, 2024

© University of St. Gallen, 2024

© University of Fribourg, 2024

© Center for Governance and Culture in Europe, 2024

© Collective Authors, 2024

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
УНІВЕРСИТЕТ САНКТ-ГАЛЛЕНА
УНІВЕРСИТЕТ ФРІБУРА

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СУЧАСНА РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА:
СОЦІОІСТОРИЧНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

Вінниця, 15 березня 2024 р.

Констанц
2024

*Рекомендовано до друку
Вченою радою факультету історії та міжнародних відносин
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 1 від 23 серпня 2024 р.)*

Сучасна російсько-українська війна: соціоісторичні реалії та перспективи: матеріали Міжнародної конференції (м. Вінниця, 15 березня 2024 р.) / за ред. Р. О. Литвиненка. Констанц. 2024. 250 с.

Пропонована збірка містить матеріали виступів на міжнародній науковій конференції «Сучасна російсько-українська війна: соціоісторичні реалії та перспективи» (15 березня 2024 р.), ініційованій Університетом Санкт-Галлена (Санкт-Галлен, Швейцарія), Університетом Фрібура (Фрібур, Швейцарія) та Донецьким національним університетом імені Василя Стуса (Вінниця, Україна), яка стала результатом швейцарсько-українського співробітництва. Присвячена змінам, які зазнала Україна після агресії РФ у 2014 р. та після початку повномасштабної війни в лютому 2022 р., конференція об'єднала науковців з України, Швейцарії, Німеччини, Польщі, Словаччини та Молдови.

Редакційна колегія

Головний редактор:

Литвиненко Р. О., д-р іст. наук, професор ДонНУ імені Василя Стуса.

Члени редакційної колегії:

Сорока Ю. Г., д-р соціол. наук, професор ХНУ ім. В. Н. Каразіна; науковий співробітник, Університет Фрібура;

Кіпень В. П., канд. філос. наук, доцент ДонНУ імені Василя Стуса;

Зубко О. Є., канд. іст. наук ДонНУ імені Василя Стуса;

Мармілова О. С., канд. іст. наук ДонНУ імені Василя Стуса;

Пшемицька Є. О., канд. іст. наук ДонНУ імені Василя Стуса.

УДК 94:355.48((470+571):(477))'06"2014/..."

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2024

© Університет Санкт-Галлена, 2024

© Університет Фрібура, 2024

© Центр управління і культури в Європі, 2024

© Колектив авторів, 2024

CONTENT / ЗМІСТ

PART 1. THE CURRENT RUSSIAN-UKRAINIAN WAR: INFORMATIONAL CONFRONTATIONS / РОЗДІЛ 1. СУЧАСНА РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОТИСТОЯННІ

<i>Тетяна Костюк, Вікторія Пузач.</i> Осмислення соціально-політичних передумов російської агресії проти України в історичному континуумі.....	7
<i>Ірина Богінська.</i> Чому «уроки історії» нікому не вчать політиків, які ухвалюють рішення?.....	16
<i>Наталія Внукова, Василь Пивоваров.</i> Вплив інновацій на розвиток міжкультурного діалогу в умовах воєнного стану.....	23
<i>Olha Naumenko.</i> Information influence in the modern Russian-Ukrainian war	30
<i>Ольга Зубко.</i> Reality upside down (реальність, перевернута з ніг на голову) або дезінформація як тактика інформаційної боротьби в умовах російсько-українського протистояння.....	36
<i>Kyrylo Mieliekiestsev.</i> Key targets in the history of Ukraine for Moscow's wartime information warfare efforts	42
<i>Лілія Олексенко.</i> Функціонування інфраструктури у національній інноваційній системі в період російсько-української війни.....	48
<i>Інна Погорелова.</i> Російсько-українська війна у публікаціях американських експертів та аналітиків.....	57
<i>Олена Шипотілова.</i> Інформаційне протистояння польської преси російській агресії на Сході України (лютий-липень 2014).....	63

PART 2 TRANSFORMATION OF UKRAINIAN SOCIETY / РОЗДІЛ 2. ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

<i>Oksana Pyatkovska.</i> The state of ukrainian forced migrants in the baltic countries: specifics and main integration challenges.....	70
<i>Юлія Стуканова, Євгеній Васильєв.</i> Особливості формування досвіду військового капеланства в умовах російсько-української війни.....	77
<i>Олег Яцино.</i> Теоретико-методологічні засади державного управління військовою сферою.....	92
<i>Володимир Кіпень.</i> Кадрове забезпечення військових адміністрацій в українському Донбасі в умовах війни та після деокупації	97
<i>Лілія Тимофєєва.</i> Міграція та злочинність в умовах війни.....	105
<i>Оксана Горда.</i> Українські діти-біженці у країнах Вишеградської четвірки: навчання, розвиток, інтеграція.....	114
<i>Тетяна Кардамонова.</i> Поза кордоном: результати пілотного дослідження міграційного досвіду українських IT-професіоналів під час повномасштабної війни	124
<i>Olga Labur.</i> «Thanks to you, it's not so scary anymore»: refugees with cancer and patient organizations in the last two years of the ukraine-russia war	137
<i>Ірина Скакальська.</i> Передумови та історія виникнення волонтерства: публічна історія	144
<i>Ольга Сухобокова.</i> Волонтерська допомога української діаспори США і Канади Україні в умовах повномасштабної російсько-української війни 2022–2023 pp.....	150
<i>Olha Fedorenko.</i> Subjectness of volunteers in modern Ukraine: the case of animal volunteers....	158
<i>Анна Політова.</i> Роль спеціальних суб'єктів у протидії гендерно зумовленому насильству в умовах збройного конфлікту (воєнного стану).....	163

Наталія Внукова

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри банківської справи і фінансових послуг,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця,
провідний науковий співробітник, НДІ ПрЗІР НАПрНУ
vnn@hneu.net
ORCID: 0000-0002-1354-4838,
Researcher ID: <https://www.researchgate.net/profile/Nataliya-Vnukova>
Scopus-Author ID <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56607137800>

Василь Пивоваров

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри культурології,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
v.pyvovarov@ukr.net
ORCID: 0000-0002-1815-584X
Scopus-Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57409406200&eid=2-s2.0-85107232151>

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Nataliya Vnukova

Doctor of Economics (2nd PhD), professor,
Professor of the Department of customs affairs and financial services,
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics;
Leading researcher,
Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework
for the Innovative Development of NALS of Ukraine
vnn@hneu.net
ORCID: 0000-0002-1354-4838,
Researcher ID: <https://www.researchgate.net/profile/Nataliya-Vnukova>
Scopus-Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56607137800>

Vasyl Pyvovarov

PhD of philological sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Cultural Studies,
Yaroslav Mudryi National Law University
v.pyvovarov@ukr.net
ORCID: 0000-0002-1815-584X
Scopus-Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57409406200&eid=2-s2.0-85107232151>

THE INFLUENCE OF INNOVATIONS ON THE DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL DIALOGUE UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

Abstract. *The research examines approaches to determining changes that occur in interest in the topics of innovation, intercultural dialogue, clusters in Ukraine and Germany during the period of martial law, a special legal period in Ukraine. A survey of interest in the topics of intercultural dialogue, dialogue, innovation, cluster and culture over the last year in Ukrainian and German languages was carried out using the Google Trends search resource. Certain trends were noted, which showed a different level of interest in these topics over the past year. It is notable that the topic of intercultural dialogue is not statistically significant in both countries, meanwhile, the topic of culture has a much higher level of interest than the topic of clusters, which can positively affect the develop-*

ment of territories in the conditions of general industrialization through the space of culture. As a result of the information search, the regions, both in Ukraine and in Germany, which have leadership positions regarding the demand for the topics of innovation, clusters, and culture, were highlighted. It is promising that all aspirations for intercultural dialogue will have a positive effect on the growth of interest in both the topic of clusters and innovation and culture between these two countries. The obtained results indicate the need to improve relations among the participants of industrial hi-tech and clusters, and to apply to these transformations the sphere of culture and intercultural dialogue, which will accelerate the process of their development. Regarding Ukraine and Germany, the topic of culture prevails in other regions than innovations and clusters, but for Ukraine, the regions of the western part of the territory are more prone to intercultural dialogue, which is promising in co-operation with Germany. Meanwhile, for the regions of the eastern part of Ukraine, it is desirable to form separate projects for the establishment of Ukrainian-German intercultural dialogue already during the martial law.

Keywords: innovation, cluster, culture, dialogue, Google Trends search resource.

Актуальність роботи. Україна та Німеччина відповідно до європейських та світових тенденцій намагається запроваджувати інновації, відповідаючи на сучасні виклики, активно пропонувати нові інструменти вирішення глобальних проблем безпеки під час воєнного стану в Україні. Європейська рада з інновацій (EIC) реалізує проєкт «Інноваційна Європа» [1] і сприяє проривним інноваціям із потенціалом розширення на глобальному рівні.

Світовий форум 2024 року окреслив одну, на перший погляд, не популярну тему – промисловість і виробництво [2], яке неможливо без інновацій. Тим часом питання міжкультурного діалогу, які повинні позитивно вплинути на відновлення суспільних відносин у повоєнний час, не обговорювались. Як відомо, 2021 року обговорювались питання справжнього міжнародного співробітництва, якому потрібна інклюзія і прозорість, збалансування співпраці та конкуренції, відновлення активізації, реформування та розширення можливостей наявних інституцій [3]. Це було викликом на пандемію, а тепер змінилися позиції щодо викликів на воєнну агресію в Україні.

Мета роботи – визначити вплив інновацій на потенційну сталість українсько-німецького міждержавного культурного діалогу під час воєнного стану в Україні.

Виклад основної частини. Воєнна агресія надзвичайно прискорила розвиток інновацій, зокрема у воєнній сфері. Внаслідок переозброєння не тільки забезпечується ефективність воєнних дій, але й формуються нові бізнес-моделі, тим часом бажано розглянути, чи змінюється дизайн відносин і чи формується позитивний вплив на міжкультурний діалог внаслідок посилення онлайн-комунікацій.

Зміна технологій і впровадження інновацій відбувається постійно. Чинники змін – це не тільки автоматизація і цифровізація технологічних процесів, а й великий спектр соціальних і політичних аспектів, серед яких, безумовно, і культурний міждержавний діалог. Країною-лідером інновацій є Німеччина, тому її досвід може бути використаний у країнах-сусідах.

Для вирішення завдання з визначення підґрунтя для потенційної спорідненості зацікавленістю темою інновацій в Україні та Німеччині автори використали сучасний пошуковий сервіс Google Trends [4], який надає статистику попиту або зацікавленості тією чи іншою темою в різних країнах світу у виділені часові періоди воєнного стану в Україні. Особливістю цього інструменту є надання користувачам кількісних та якісних показників запиту до загальної суми запитів у Google, що створює можливість дослідникам визначити актуальність та тренди в тематичній пошуку.

У табл. 1 наведено результати пошукового запиту в Google Trends теми інновацій (Innovationen) та міжкультурного діалогу німецькою мовою (Interkultureller Dialog) у Німеччині, українською в Україні в різні часові періоди.

Таблиця 1

**Визначення тенденцій зацікавленістю темою інновацій
в Україні та Німеччині за різні часові періоди**

Ознака зацікавленості темою	Україна	Німеччина
Інновації (за останній рік на 14 лютого 2024 року)	Пікові значення падіння влітку 2023 року; зацікавленість підвищилася наприкінці 2023 року до 100 балів; тепер знизилася до 65	Пікове значення наприкінці січня 2024 року; падіння було до 25 балів наприкінці серпня 2023 року
Виділений регіон	Івано-Франківська область (100 %), Сумська область (92 %)	Гамбург (100 %), Берлін (92 %)
Інновації (період із 2004 року)	Чітко виражений тренд на зниження зацікавленості темою зі 100 балів (2004) до 4 балів (2024)	Чітко виражений тренд на зниження зацікавленості темою за означений період у 4 рази зі 100 балів до 25 балів

Джерело: складено авторами

Як видно з табл. 1, виділено споріднені тенденції зацікавленістю темою інновацій в Україні та Німеччині, найвищий рівень зацікавленості відзначено у 2004 році; помічена негативна тенденція суттєвого падіння під час воєнної агресії в Україні. Серед регіонів лідерами визначено не столиці, що теж є цікавим висновком. Отже, можна вказати на певну спорідненість визначених тенденцій у сфері інновацій у цих країнах, що може стати предметом додаткового аналізу.

У табл. 2 наведено рівень зацікавленістю темою міжкультурного діалогу в Україні та Німеччині.

Таблиця 2

**Визначення тенденцій зацікавленістю темою
міжкультурного діалогу в Україні та Німеччині**

Ознака зацікавленості темою	Україна	Німеччина
Міжкультурний діалог українською, німецькою мовою (Interkultureller Dialog) за останній рік	Запит не є статистично значимим	Запит не є статистично значимим
Діалог (за останній рік на 14 лютого 2024 року)	Значна волатильність зацікавленості темою, пік – вересень 2023 року	Пік у березні 2023 року, стабільно високий рівень
Виділені регіони	Волинська, Тернопільська, Рівненська області	Гамбург, Бремен, Берлін

Джерело: складено авторами

Як видно з табл. 2, визначальним є те, що зацікавленість темою саме міжкультурного діалогу поки що не є актуальною в розглянутих країнах, тому що не є статистично значимою в обох державах. Така ситуація негативна щодо теми інновацій і потребує подальших досліджень. За останній рік тема діалогу є популярною в обох країнах, але з різним рівнем зацікавленості. Так, у Німеччині він стабільно високий, тоді як в Україні є періоди спадів і підйомів. Щодо складу регіонів-лідерів у запитах, то це регіони західної частини України, у Німеччині – більше центральна частина країни. Отже, висновок полягає в тому, що українські та німецькі території відповідно до зацікавленості темою діалогу можуть мати більше передумов щодо розвитку міжкультурного діалогу.

Якщо порівнювати рівень зацікавленості темами інновацій та діалогу в Німеччині, то виділився регіон Гамбург і Берлін, що потребує додаткового дослідження їх особливостей у контексті обраної теми дослідження.

Особливий правовий період воєнного стану в Україні впливає на пошук і перегляд взаємодії країн за рівнями здатності до розвитку інновацій, що є основою для розробки спільних

заходів з організації та стимулювання взаємодії національних індустріальних платформ, зокрема, наприклад, Індустрії 4.0 у період релокації бізнесу з України в Німеччину і навпаки. Експертне оцінювання може показати, що така взаємодія можлива, зокрема, у військовій сфері через діалог.

З урахуванням децентралізації діяльності органів місцевого самоврядування як в Україні, так і в Німеччині пропонується розглядати це як фактор, що стимулює розвиток інноваційності підприємств. Їх стратегії розвитку можуть мати цілеспрямований характер відповідно до потреб підприємств, що працюють у межах конкретних галузей на виділеній території. Проте очевидно, що ризик змін у воєнний час, які відбуваються дотепер (табл. 1), негативно впливає на впровадження інновацій, незважаючи на те, що вони могли б значно посилити технологічні зміни у військовій сфері. Пропонується, що чинником, який покращив би соціально-економічний клімат, міг би бути міжкультурний діалог і обмін досвідом. Інструментом щодо його посилення є цифрова трансформація як складник умов розбудови інновацій, тому питання посилення діалогового забезпечення змін під негативною дією воєнних чинників може стати каталізатором трансформацій.

Кластерна політика економічних перетворень може стати важливим фактором підтримки таких змін, тим паче, що Німеччина – глибоко кластеризована країна. Тим часом кластерна спільнота України об'єдналась у Український кластерний Альянс [5], який, крім розгляду інноваційних перетворень, має забезпечити розширення застосування технологій комунікацій і діалогу. Такий підхід дасть змогу знайти синергію рішень. Процес трансформацій одночасно впливає як на впровадження інновацій, так і на створення передумов для міжкультурного діалогу [4].

Ще у 2016 році Конгрес Східноєвропейських ініціатив [6] рекомендував взаємодію «знизу вгору» за участю фізичних осіб у процесах культурного менеджменту, а також диверсифікації інструментів участі, зокрема для країн поза межами Шенгенської зони, та створення більшої кількості довголітніх щорічних культурних заходів замість разових свят [7]. Питання мегакластеризації залишається актуальним і у сфері культури, зокрема українсько-німецьких культурних обмінів.

Український дослідник [8] у період воєнного стану проаналізував культурну діяльність німецьких недержавних інституцій (організацій) в Україні протягом періоду незалежності крізь призму концепції «м'якої сили» («soft power»). У роботі застосовано широке розуміння культури, яка включає освіту, науку, мистецтво, літературу, світогляд, цінності тощо, що може мати багато точок дотику до розвитку саме інновацій. Базу дослідження становив контент вебсторінок німецьких інституцій та їх українських осередків, а також законодавчі акти, аналітичні доповіді, глобальні рейтинги та результати соціологічних опитувань. Інституційну основу німецької культурної «м'якої сили» в Україні утворюють недержавні організації, які переважно фінансуються з федерального бюджету Німеччини. Під час реалізації політики «soft power» зазначені інституції спираються на такі ресурси: німецька мова та культура, федеральна система освіти і науки, а також ліберально-демократичні цінності, що може стати гарантом для розвитку інновацій. Їх діяльність в Україні здійснюється через різні форми контактів із цільовими аудиторіями та загалом відповідає меті поширення європейської культури в її широкому значенні і сприяє міжкультурному діалогу. Тим часом кожна організація має свої пріоритети. Після вторгнення в Україну представники німецьких інституцій засудили російську агресію та скоректували свою діяльність відповідно до умов і потреб воєнного часу, де можливі інструменти аутсорсингу послуг культури, розвиток подальшої кластеризації.

Наступним завданням цього дослідження було використання інструменту Google Trends для визначення зацікавленості темою кластерів і культури: cluster (латиницею, німецькою) та культури німецькою мовою (Kultur) у Німеччині, українською в Україні в різні часові періоди (табл. 3).

**Визначення тенденцій зацікавленості
темою кластерів та культури в Україні та Німеччині**

Предмет зацікавленості темою	Україна	Німеччина
<i>Кластер cluster (останні 12 місяців на 14 лютого 2024 року)</i>	За останній рік зацікавленість була стабільно високою, з певним зниженням під час літніх місяців 2023 року	За останній рік зацікавленість мала пік 100 балів на початку серпня 2023 року, але вже за останні місяці зацікавленість становить до 70 балів
<i>Виділені регіони</i>	Київ, Донецька, Сумська, Львівська область	Берлін, Гамбург, Баварія
<i>Культура (Kultur) (останні 12 місяців на 14 травня 2022 року)</i>	Пік припадає на початок травня 2023 року, зацікавленість темою культури значно вища щодо кластерів і стабільно висока	Пік припадає на червень 2023 року, і зацікавленість темою культури значно вища щодо кластерів
<i>Виділені регіони</i>	Крим, Волинська, Рівненська, Тернопільська область	Північний Рейн Вестфалія, Гессен, Баварія
<i>Співвідношення середнього рівня зацікавленості кластерами і культурою за останній рік</i>	3 % / 41 % (1 : 14)	31 % / 86 % (1 : 2)

Джерело: складено авторами

Як видно з табл. 3, на відміну від теми міжкультурного діалогу (табл. 2), рівень зацікавленості темами як кластера, так і культури є статистично значимим в обох країнах, що досліджувалися. Тема кластерів щодо пріоритетних регіонів в Україні належить як столиці (м. Києву), так і прикордонним регіонам Донецької, Сумської та Львівської областей. Можна передбачити, що це пов'язано з темою інновацій, які традиційно розвинені саме в цих регіонах. Щодо Німеччини, то тема кластерів знову стала пріоритетом у Гамбурзі і Берліні, що можна враховувати у стратегічних питаннях розвитку цих територій щодо інноваційного кластерного складника і бази розвитку культури та міжкультурного діалогу. Відмінністю є те, що потребуваність на тему культури є високою і більшою, ніж щодо кластерів як в Україні, так і в Німеччині, незважаючи на те, що рівень співвідношення середніх рівнів зацікавленості є суттєво різним (табл. 3). Щодо України та Німеччини тема культури переважає в інших регіонах, ніж інновації та кластери, але для України регіони західної частини території більш схильні до міжкультурного діалогу, що є перспективним у взаємодії з Німеччиною. Тим часом для регіонів східної частини України бажано формувати окремі проекти налагодження українсько-німецького міжкультурного діалогу вже зараз під час воєнного стану.

У Німеччині середнє співвідношення зацікавленості темами кластерів та культури є низьким (1 : 2,8), на відміну від України (1 : 14), і це свідчить про те, що тема кластерів може бути ефективним інструментом розвитку інших сфер суспільного життя, зокрема культури, що треба врахувати в процесі розробки кластерних політик. Певний досвід такого підходу відзначався у довоєнний період у Харківській області під час формування кластерів у сфері культури і мистецтва.

Перспективно, що всі прагнення до міжкультурного діалогу будуть позитивно впливати на зростання зацікавленості як темою кластерів, так і інновацій та культури між цими двома країнами.

Висновки. Умови воєнного стану в Україні впливають на перегляд питань за рівнями зацікавленості розглянутими темами. Це може бути додатковим джерелом інформації для розробки диференційованих підходів до державного стимульованого впливу на їх розвиток, зокрема через удосконалення кластерних політик. Наприклад, можна запропонувати розробку інструментів інституційно-інфраструктурної дії, серед яких аутсорсинг послуг у сфері культури або кластеризації сфери культури через залучення до сучасних інноваційних кластерів. У Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого започатковано інфра-

структурний глобальний мегапроект університету «Law & culture» зі створення екосистеми з культурології права і мегакластера «Привілей Ярослава». Інноваційність полягає в його складниках із популяризації права засобами арт та культури, що сприятиме формуванню міжкультурного діалогу між представниками різних культур.

Можливість використання недержавних німецьких організацій для розробки мініпроектів сприятиме духовному відновленню міста після нападу агресора і руйнувань.

Вплив процесів кластеризації на розвиток інновацій є безперечним. Для відродження зруйнованих галузей промислових хайтек в Україні потрібні інструменти координації стейкхолдерів, зокрема через сферу культури, що неодноразово демонстрували органи місцевого самоврядування під час воєнного стану, який суттєво негативно вплинув на всі сфери економічного і суспільного життя. Застосування до майбутніх перетворень сфери культури і міжкультурного діалогу прискорить процес відродження.

Бібліографічні посилання

1. Європейська рада з інновацій (EIC) – Національний портал міжнародного науково-технічного співробітництва. *Національний портал міжнародного науково-технічного співробітництва*. URL: <https://ms.nauka.gov.ua/pro-portal/gorizont-yevropa/innovacijna-yevropa/yevropeyska-rada-z-innovatsiy/> (дата звернення: 15.02.2024).
2. Свириденко, Ю. (2024). Підсумки Давосу: ставка на промисловість. *Українська правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/01/19/708946/>
3. Feldman, C. (2021, February). Як Давоський порядок денний 2021 окреслив шлях до глобальної співпраці World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2021/02/how-the-davos-agenda-2021-outlined-a-path-for-global-cooperation/>
4. Шевченко, С. (August 28, 2022). Як користуватися сервісом Google Trends? URL: <https://adwservice.com.ua/uk/yak-korystuvatsya-servisom-google-trends>
5. Юрчак, О. В. (2022). Український кластерний альянс – принципи об'єднання та дій. *Industry4Ukraine*. URL: <https://www.industry4ukraine.net/publications/klasternyj-alyans-ukrayiny-pryncypy-obyednannya-ta-dij/>
6. Hou, M. Z., Gottfried, L. M., & Yue, Y. (2023, March). Die China Woche an der TU Clausthal als eine interkulturelle Kommunikationsplattform für Wissenschaft, Wirtschaft und Politik. *Interkulturelles Forum der deutsch-chinesischen Kommunikation*, 2(2), 265–285. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-658-38965-9_6
7. Łącka, K. (2016). Kongres Inicjatyw Europy Wschodniej – wyzwania dla Unii Europejskiej i Partnerstwa Wschodniego *Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne*, 1(2), p. 267.
8. Внукова, Н. М., Пивоваров, В. М. (2022). Вплив технологій Індустрії 4.0 на зміну міждержавного культурного діалогу *The formation and peculiarities of the implementation of the European Union's Eastern policy*: Scientific monograph [science eds. T. Atramovich-Leik, Ya. Turchyn]. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 59–70. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/246/6930/14436-1>
9. Мателешко, Ю. П. (2023). Культурний напрям «м'якої сили» Німеччини в Україні: інституційний вимір. *Міжнародні та політичні дослідження*, 36, 84–93. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/54691>

References

1. Yevropeiska rada z innovatsii (EIC) – Natsionalnyi portal mizhnarodnoho naukovu-tekhnichnoho spivrobitnytstva [European Innovation Council (EIC) – National portal of international scientific and technical cooperation]. Natsionalnyi portal mizhnarodnoho naukovu-tekhnichnoho spivrobitnytstva. Retrieved from <https://ms.nauka.gov.ua/pro-portal/gorizont-yevropa/innovacijna-yevropa/yevropeyska-rada-z-innovatsiy/> [in Ukrainian].
2. Svyrydenko, Yu. (2024). Pidsumky Davosu: stavka na promyslovisht [Conclusions of Davos: a bet on industry]. *Ukrainska pravda*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/01/19/708946/> [in Ukrainian].

3. Feldman, C. (2021, February). How the Davos Agenda 2021 outlined a path for global cooperation. *World Economic Forum*. Retrieved from <https://www.weforum.org/agenda/2021/02/how-the-davos-agenda-2021-outlined-a-path-for-global-cooperation/> [in English].
4. Shevchenko, S. (August 28, 2022). Yak korystuvatysia servisom Google Trends? [How to use Google Trends?]. Retrieved from <https://adwservice.com.ua/uk/yak-korystuvatysya-servisom-google-trends> [in Ukrainian].
5. Yurchak, O. V. (2022, March). Ukrainyskyi klasternyi alians – pryntsyipy obiednannia ta dii. [The Ukrainian Cluster Alliance is the principles of unification and actions]. *Industry4Ukraine*. Retrieved from <https://www.industry4ukraine.net/publications/klasternyj-alyans-ukrayiny-pryncypy-obyednannya-ta-dij/> [in Ukrainian].
6. Hou, M. Z., Gottfried, L. M., & Yue, Y. (2023, March). The China Week at Clausthal University of Technology as an intercultural communication platform for science, business and politics. In *Intercultural Forum of German-Chinese Communication*, 2(2), 265–285. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-658-38965-9_6 [in German].
7. Łątka, K. (2016). Congress of Eastern European Initiatives – challenges for the European Union and the Eastern Partnership East of Europe. *Humanities and social studies*, 1(2), 267 [in Polish].
8. Vnukova, N. M. & Pyvovarov, V. M. (2022). Vplyv tekhnolohii Industrii 4.0 na zminu mizhderzhavnoho kulturnoho dialohu [The influence of Industry technologies 4.0 on replacement of interstate cultural dialogue]. *The formation and peculiarities of the implementation of the European Union's Eastern policy: scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 59–70. Retrieved from <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/246/6930/14436-1> [in Ukrainian].
9. Mateleshko, Yu. P. (2023). Kulturnyi napriam «miakoi syly» Nimechchyny v Ukraini: instytutsiynyi vymir. Mizhnarodni ta politychni doslidzhennia [The cultural direction of Germany's 'soft power' in Ukraine: the institutional dimension. *Mizhnarodni ta politychni doslidzhennia*, 36, 84–93]. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/54691> [in Ukrainian].

Наукове видання

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СУЧАСНА РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА:
СОЦІОІСТОРИЧНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

15 березня 2024 р.

Редактор О. А. Солдатова
Технічний редактор О. К. Гомон

Підписано до друку 11.11.2024 р.
Формат 60×84/8. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 14,53
Тираж 100 прим. Зам. № 74.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.
Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018 р.